

XX wiek, HISTORIA POWSZECHNA/POLSKI, Szkoła podstawowa i średnia

Opis źródła:

Goniec Warszawski - wysokonakładowy popularno-informacyjny dziennik, wydawany popołudniu w Warszawie, w latach 1935-1939. Niżej prezentowany tekst źródłowy jest fragmentem artykułu, będącym w dużej części przytoczonym przemówieniem premiera Anglii, Chamberlaina, w którym potwierdza on wypowiedzenie wojny Niemcom przez Anglię.

Miejsce i data wydania:

Warszawa 1939, R. 5, nr 246

Miejsce przechowywania oryginału źródła:

Oryginał przechowywany w Warszawskiej Bibliotece Uniwersyteckiej.

<https://crispa.uw.edu.pl/object/files/99564/display/Default>

Tekst źródła (fragment):

W obronie honoru, wolności i sprawiedliwości Anglia i Francja wypowiedziały wojnę Niemcom, spiesząc na pomoc napadniętej Polsce!

Londyn 3.9. O godzinie 11 m. 15 Chamberlain wygłosił przez radio następującą przemowę:

“Przemawiam z mego gabinetu tu, na Downing Street. Dzisiaj rano brytyjski ambasador w Berlinie wręczył rządowi niemieckiemu ostateczną notę z oświadczeniem, iż, jeżeli nie otrzyma do godziny 11-ej odpowiedzi, iż Niemcy są gotowe wycofać swe wojska z Państwa Polskiego, wybuchnie pomiędzy nami wojna. Muszę powiedzieć, iż nie otrzymaliśmy podobnego zapewnienia i wobec tego Anglia znajduje się w wojnie z Niemcami.

Zdajecie sobie sprawę jak przykrym ciosem dla mnie było, iż wszystkie moje wysiłki na rzecz pokoju zawiodły. Jednakże jestem przekonany, iż nic więcej i nic innego nie mogłem uczynić. Do ostatniej chwili było całkowicie możliwe naniesienie pokojowego i honorowego rozwiązania pomiędzy Niemcami a Polską, ale Hitler nie chciał tego. Najwidoczniej postanowił zaatakować Polskę bez względu na to, co się wydarzy, i chociaż obecnie mówi, że przedstawił rozsądne propozycje, które zostały odrzucone przez Polskę - oświadczenie to jest nieprawdziwe.

Propozycje te nigdy nie były przedstawione Polsce ani Anglii, chociaż zostały ogłoszone w nocy w czwartek przez radio niemieckie.

Hitler nie czekał, z jaką spotkają się one reakcją, ale rozkazał swym wojskom, by przekroczyły następnego ranka granicę polską. [...]

Słowniczek pojęć:

Neville Chamberlain - premier Wielkiej Brytanii w latach 1937 - 1940. Wobec Niemiec stosował politykę ustępstw.

Appeasement - polityka ustępstw wobec III Rzeszy przez państwa zachodnie w nadziei zaspokojenia roszczeń terytorialnych Niemiec i w ten sposób zapobieżenia wojnie. Ojcem polityki ustępstw był Neville Chamberlain.

II Wojna Światowa - największy konflikt zbrojny w historii świata, wywołany m.in. ekspansywną polityką III Rzeszy oraz niezadowoleniem z postanowień traktatu wersalskiego. W Polskiej historii za datę rozpoczęcia II wojny światowej przyjmuje się atak Niemiec na Polskę we wrześniu 1939 roku.

Układ monachijski - porozumienie zawarte podczas konferencji w Monachium, w ramach którego wymuszono na Czechosłowacji cesję części terytorium - Kraju Sudetów, na terenie którego zamieszkiwało ok. 80% ludności niemieckiej, na rzecz III Rzeszy.

Pytania do źródła:

Pytania do uczniów szkoły średniej:

1. Jakie, w świetle tekstu źródłowego, były przyczyny wypowiedzenia wojny Niemcom przez Anglię? Jaki, dotychczas, stosunek do nazistowskich Niemiec miała Anglia? Jaką stosowała wobec nich politykę?
2. Jakie były żądania Niemiec w stosunku do Polski, których niezrealizowanie doprowadziło do wejścia wojsk Niemieckich do Polski? Czy ich realizacja mogła zapobiec wojnie?
3. Jakie działania wojenne podjęły Anglia oraz Francja po wypowiedzeniu Niemcom wojny? Czy wojska tych krajów zaatakowały wówczas III Rzeszę?
4. Jakie wydarzenia, mające miejsce przed atakiem Niemiec na Polskę, mogły świadczyć o niezaspokojonym apetycie wojennym Adolfa Hitlera? Czy Rzesza respektowała postanowienia traktatu wersalskiego?

Pytania do uczniów szkoły podstawowej:

1. W jaki sposób Adolf Hitler rozbijał system wersalski? Do czego dążył w swoich działaniach?
2. Jakie żądania wysunęły Niemcy Hitlerowskie w stosunku do Polski przed wybuchem II wojny światowej?

Wskazówki:

Odpowiadając na pytania należy pamiętać o tym, w jaki sposób kraje zachodnie, takie jak Francja i Anglia, reagowały na wszelkie wskazówki dotyczące ciągłego dążenia Niemiec do wojny. Warto odpowiedzieć sobie na pytanie, jaka była reakcja na aneksję Austrii, jak zareagowano na fakt przejęcia w Niemczech władzy przez jedną partię. Należy również pamiętać o faszystowskich Włoszech, wobec których również stosowano pewne ustępstwa w nadziei na ich zaspokojenie i uspokojenie w ten sposób sytuacji w Europie.

Warto również przypomnieć sobie o żądaniach Niemiec w stosunku do Polski oraz o tym, czy III Rzesza była jednolitym terytorium, czy może jej tereny dzieliło jakieś państwo? W jaki sposób, w takim przypadku, zamierzano połączyć terytorium w jedną całość?

Najważniejsze czasy:

1938 - Anschluss Austrii

29-30 września 1938 - układ monachijski

1 września 1939 - atak III Rzeszy na Polskę. Wybuch II wojny światowej

3 września 1939 - wypowiedzenie Niemcom wojny przez Anglię

Literatura pomocnicza:

Kaczmarek R., Historia Polski 1914 - 1989, Warszawa 2010.

Czapiewski E., Tyszkiewicz J., Historia powszechna. Wiek XX, Warszawa 2024.

Imię i nazwisko osoby opracowującej rekord: Łukasz Wołczyk